

Пърси Биш Шели

Мимозата

ПЪРВА ЧАСТ

Растеше в градина мимозата плаха
Ветрове млади с роса я пояха;
тя заран разгръщаше рано листа
и ги свиваше тихо, щом сети нощта.

Като от сърце чакана песен,
надвеси се пролет над тоз кът чудесен
и всички цветя по земната гръд,
разбудени, бързаха пак да растат.

Но никое цвете не чакаше с жар,
тъй както мимозата, близък другар.
Тя чезнеше – също сърна във гората,
щом пролетен дъх раздвижи листата.

Кокичета и теменуги из пръстта
подадоха с дъжд оросени листа,
със полско ухание дъхът им примесен,
тъй както прелива се песен във песен.

И лалета след тях, анемони уханни,
прекрасни нарциси¹, що непрестанно,
като в огледало, в потока се взират
и – влюбени в своята хубост – умират.

И момина сълза, таз бледна Найада²;
тя сякаш от мъка любовна че страда,
та нейните чашки, сияйни и бели,
сред сочни одежди трептят занемели.

1. Нарциси – Според легендата Нарцис е бил красив момък, който студено и надменно отблъсквал влюбените в него нимфи. За наказание Афродита го накарва да се влюби в собственото си отражение. Веднъж, когато се оглежда в кристалния поток, той вижда своя образ, безумно се влюбва в него и напразно го зове и иска да го прегърне, докато издъхва от копнеж. Боговете го превръщат в цвете.

2. Найади – полубогини, нимфи на текущите води – извори и реки. Изобразявани като красиви девойки с венци на главата.

И зюмбюл разноцветен, който излива
от звънците си музика, тиха, свенлива,
която обърква във миг сетивата,
та погрешно човек за мирис я смята.

Като нимфа, що къпе се в таен, тих кът
една роза разкри си блестящата гръд;
на свенливеца-въздух тогаз му се стори:
тя самата душа си пред него разтвори.

Лилиите снажни, същински Менади³,
повдигаха гордо главите си млади;
със звездни очи те стрелваха взор
към потопения в роса простор.

Ясмин; туберозата, най-богата
с уханието си между цветята;
и безброй цветове от далечни места,
тук грееха с пъстрата си красота.

А в потока, чиято подвижна снага
струеше под цъфнали вейки сега,
там, где светлината сред сенките блика,
златна, зелена – тъй многолика,

там водните лилии мълчат замечтано
и сякаш очакват любовна покана;
сияещ край тях потокът се смее:
той песен играва и нежна им пее.

Пътечки навсякъде тук лъкатушат;
послани със мъх, те вредом се мушат.
Светли са някои от тях, ветровити,
а други под цъфнали клони са скрити,

3. Менада – вакханка, участница в буйните, възторжени тържества, посветени на древногръцкия бог Диони (Бакхус)...

Осеяни цели с камбанки, с парички,
с цветчета безименни; клюмват те всички,
когато смрачи се; накуп като лягат,
светулките пазят от нощната влага.

Цветята в тоз райски, в тоз прелестен кът
(тъй както очичките детски блестят,
кога младенецът на майчина песен
усмихва се, в сънища още унесен ...)

под ласките на ветровете игриви,
в небето с усмивка се взират, щастливи;
едно с друго споделят те радостта си,
която слънцето им донася.

Като влюбени двама, що дълго остават
потънали нежно в взаимна забрава,
пропито бе всяко със дъх ароматен,
що от обичан съсед му е пратен.
Мимозата плаха, тя само не знае
как любовта, що я цяла терзае,
да покаже; на чужди е тя обаяния
във плен и няма свои желания.

Че ни с цветове блестящи сияе,
ни дарбата има сама да ухае.
Тя е всеотдайна; като любовта,
все туй, що няма, желай: красота!

Ветровете, които крила прибират,
но и уморени, да шъпнат не спират;
лъчите, що литват из цветята,
и тяхната прелест краси небесата;

мушици крилати, бръмчащи безспир
– ладии същи във светлата шир,
които, честити, летят напоени
с мирис, с светлина, над росни поляни;

а по пладне и парите на маранята,
що, духове същи, летят над земята,
изпълнени с звуци, ухания, лъчи ...
Тях не смее и жегата да заличи;

те всичките там като ангели бдяха
наслада да вкуси мимозата плаха
на деня часовете лениви додето
кат облаци мудни се бавят в небето.

Щом вечер се спусне от небесата
и с покой покрие нежно земята;
кога радостта най-вълнуваща става,
че денят на сънния свят не додява,

животни и птици са в миг потопени
в безшумно море от сънища неми,
чиито вълни безплътното си обаяние
оставят по пясъка, който зовем съзнание.

Обичливият славей едничък тогава
по-сладко да пее дори продължава
и трелите на песента му се вливат
в мечтите на тази мимоза свенлива.

Мимозата, щом се простеше с деня,
най-първа от всички зовеше съня;
омайно дете, уморено от радостта,
най-слаба, но най-скъпа бе тя,
скрита в обятията на нощта.

ВТОРА ЧАСТ

Като Ева във рая, в туй място красиво
една прелестна грация бдеше грижливо.
Тя беше за всички цветенца чудесни,
каквото е бог за звездите небесни.

За чудо и приказ измежду жените,
създание омайно, със ум във очите,
ум, който най-малкото нейно движение
беше изваял като украшение.

Градината цял ден наглеждаше тя,
а земните ѝ метеори – цветя,
като лампите звездни, щом притъмнее,
най-нежно се смееха вредом край нея.

Тя нямаше близък тук, нито другар,
но често ликът ѝ обливаше жар,
когато луната с съня си играе
и тя не заспива, а с трепет мечтае.

И сякаш дух светъл тя с поглед следи,
долетял през нощта от самите звезди;
и денем той сякаш край нея се рее,
а слънцето пречи да види къде е.

Тревата настъпваше тя с състрадание;
личеше от нейното бързо дихание:
дори на ветреца шептящият глас
разбуждаше в нея наслада и страст.

Където да минеше с стъпки въздушни,
след нея косата ѝ дълга послушно
изтриваше нейните леки следи,
кат слънчева ласка над морски води.

Във тази градина цветята красиви
чакаха нейните стъпки свенливи;
допре ли ги – сещаха как преминава
трепет през всяко листенце и става.

С водица тя пръскаше тези от тях,
които от слънцето имаха страх;
а от пълните чашки на цветовете
изливаше влагата на дъждовете.

Главичките вдигаше с нежна ръка;
със пръчки подкрепяше ги и с лика.
Да бяха те нейни дечица рождени,
не би ги миляла тя по-съкровено.

А червеи лакоми и гъсеници
и всякакви грозни, зловредни мушици
отнасяше често във кошница лека
чак нейде в гората вековна далеко;

във кошница, пълна със диви цветя,
най-пресни и сочни, ги слагаше тя.
Че тез насекоми, макар да вредяха,
невинни, горките, тя знаеше, бяха.

Докато едnodневката бърза, пчелата,
що по сладките устни целуват цветята,
но нивга не им причиняват вреда,
тук волни се носеха на свобода.

Личинките на пеперуди, които
сънуват живота си нов на открито,
оставяше тя да висят по кората
на кедровите уханни дървета.

От най-ранна пролет туй чудно създание,
и цялото лято, с любов и внимание
цветята закриляше в тази градина;
но щом пожълтяха листата – почина!

ТРЕТА ЧАСТ

Три дена цветята в градината чудна
като звезди, когато луната е будна,
и като водите на Байе⁴ блестяха,
кога зад Везувий подава се плаха.

Мимозата чу на четвъртия ден
на вопли надгробни напев уморен,
мудния, бавен вървеж на носачи,
тъгата на тез, що ги следват и плачат;

нежни дихания – безрадостен звук
– свидетел, че смърт минава оттук;
усети как мирис злокобен повее,
когато ковчегът премина край нея.
Останаха тамо цветята, тревите,
във сълзи облени и без покровител.
Ведно с тях ветрецът въздишки пророни,
укрил се в гъстите борови клони.

Градината стана нечиста, студена,
кат нейното тяло, от смърт победено:
първо то сякаш бе само заспало,
но скоро превърна се в гледка зловеща,
която и най-храбрият с ужас посреща.

Летящото лято във есен стопи се,
сутрин с мъглите и скреж появи се.
Но слънцето, все още жежко по пладне,
с насмешка пропъждаше вихрите хладни.

Снежинки червени – на рози листата,
осеяха вредом мъха и тревата;
клюмаха лилиите изнурени
като умиращ, който едва стене;

4. Байе – древно леговище на неаполитанския залив.

индийски цветя, по-прекрасни на цвят
и на мирис де няма по целия свят,
ден след ден ронеха своите листа
и се стопяваха бавно в пръстта.

Листите, жълти, кафяви, червени,
някои – с бледността на смъртта посивени,
като призраци с сухия вятър летяха
и всяваха в птиците смут и уплаха.

На бурените семенцата крилати
бурният вятър пося по стеблата
на нежни цветя, които със тях
изгниваха долу, във земната прах.

Цветчета в потока – растения подводни,
окапаха от стебълцата си родни;
водовъртежът ги гонеше из водата,
както вятърът – земните им събрата.

Плиснаха тук дъждове; като плет
стеблата преграждаха пътя навред:
цветя, избуяли треви-паразити,
там вехнеха вкупом, едни в други впити.

А доста преди да захване снегът,
започнаха бурени зли да растат:
груби, нашарени с тъмна боя,
като корема на водна змия.

Бодили, отровна бленика, коприва,
а също, таз напаст студена, смрадлива,
що кухи протяга ръце – бучинишът;
и вятър и въздух край него миришат.

Растения, чийто вид отвращава,
със алчност чудовищни клони подават:
бодливи и лепкави, вред насинени,

пъпчиви и с капчици кръв оросени.

Лишеи, гъби и плесен зелена
покриха пръстта овлажняла, студена;
бледни, те сякаш че черпеха сили,
за да израстват, от мъртви прогнили.

Но бързо главите на гъбите падат:
дебелите дръжки стърчат като клада,
където останки от нечия плът
все още потръпват и грозно димят.

Трънаци и бурени – тиня най-гъста,
размътват потока; зле го задръстват
корени на перуники дебели,
те са се като змии преплели.

Витаеха в въздуха тих изпарения,
отровни за нежни цветя и растения:
денем се лутаха, грозно извити;
закриваха нощем дори и звездите.

Насекоми дребни по цял ден летяха
безспирно и все пак – невидими бяха;
щом някоя вейка ужилеха те,
отровени сгърчваше своите листе.

Самотна, мимозата плачеше тихо;
листата ѝ във уплаха се свиха;
сълзите, които обилно проляха,
на клей се превърнаха; залиняха

до едно и окапаха бързо листата;
ветрове ѝ прекършиха скоро стеблата;
във корена сокът успя да се скрие,
като кръв във сърце, вече спряло да бие.

Пристигна и зимата: вятърът беше
камшика, със който тя грозно плющеше.

Смразени, пороите тя окачи
на пояс – верига, която дрънчи,

дъха ѝ – безмълвна окова, с която
пристегна небето, водите, земята.
От вихрите северни тласкана, тя
в колесница величествена долетя.

И ето че бурените уродливи
набързо се свряха в пръстта полуживи;
приличаше тяхното бягство тогава
на призрак, що мигом се в нищо стопява.

Под корените на мимозата плаха
гладни мишлетата полски измряха;
заклепени в голите клони студени,
издъхваха птички от студ вкочанени.

Топъл дъждец заваля най-напред,
но капките му се превръщаха в лед;
по тях се слоеше роса мразовита,
що от земята нагоре излита.

Виелица зла забушува тъдява.
Подобно на вълк, който плячка съзрява,
тя брулеше клоните, с лед натежали,
и хищно ги кършеше, без да ги жали.

Когато най-сетне дойде пролетта,
мимозата беше труп без листа,
а плевели, гъби те плъзнаха пак,
като мъртъвци из гробовния мрак.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Не мога да кажа аз дали духът,
скрит на мимозата в нежната плът,
можа да усети, преди да загине,
промяната странна във тази градина.
Не смея да мисля дали и душата
на тази девойка, що тук, на земята,
раздаваше обич, печал ще сломява,
когато градината пак навестява.

Но в този лъжовен, несигурен свят
на грешки, невежество, грубост и глад,
где всичко се вижда само отвън,
а ние самите сме сенки от сън,

таз само надеждица скромна остава:
(И все пак, понякога тя утешава ...)
че дори и смъртта, що със нас си играе,
като всичко останало – лоша шега е...

Че тази фея и тази градина красива,
багрите, мирисът, който опива,
във празното нищо не са се стопили,
че не те, а ние сме се променили!

За любов, красота и за радост засмяна,
не ще има никога смърт, ни промяна,
но тяхната сила гнети сетивата:
те, немощни, чужди са на светлината.

1820

КРАЙ

© 1959 Илия Люцканов, превод от английски

Percy Bysshe Shelley
, 1820

Сканиране: NomaD, 2008
Разпознаване и редакция: sir_Ivanhoe, NomaD, 2008

Публикация:

Пърси Биш Шели. Избрана лирика
Превод от английски на Цветан Стоянов и Илия Люцканов
Редактор: проф. Марко Минков
Художник: Борис Ангелушев
Худ. редактор: Васил Йончев
Техн. редактор: Димитър Захариев
Коректор: Елка Георгиева
Дадена за печат 8. XII. 1958 г. Излязла от печат 15. VI. 1959 г.
Печатни коли: 16V2. Формат: 84x108/82. Тираж: 8080.
Поръчка № 84 (778). Поръчка на печатницата № 17.
Цена 8,60 лева.
Държ. полиграфически комбинат Димитър Благоев
Народна култура, София, 1959

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5574>]